



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 439/2010-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. december 2010 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. K. D., K., zastúpenej advokátom JUDr. I. Š., Advokátska kancelária, S., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 13. novembra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 76/2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. K. D. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. septembra 2010 doručená sťažnosť JUDr. K. D., K. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom

Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) z 13. novembra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 76/2009.

Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa v konaní vedenom pred Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 92/2007 domáhala náhrady škody spočívajúcej v trovách obhajoby vzniknutých v konaní vedenom pred Okresným súdom Žilina pod sp. zn. 3 T 394/00, v ktorom vystupovala ako obžalovaná. V priebehu trestného stíhania bola od 12. augusta 1995 do 11. februára 1996 vo väzbe. Napokon však bola spod obžaloby s právoplatnosťou od 26. júla 2005 oslobodená. V dôsledku toho jej mal podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu“) vzniknúť nárok na náhradu škody.

O predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody požiadala sťažovateľka Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) 25. júla 2006. Keďže jej nárok na náhradu škody následne nebol uspokojený, 24. októbra 2007 podala podľa § 10 zákona o zodpovednosti za škodu proti Slovenskej republike, zastúpenej ministerstvom, žalobu, ktorou žiadala aj priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Okresný súd rozsudkom č. k. 9 C 92/07-223 z 9. marca 2009 náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch sťažovateľke priznal, avšak v časti uplatňujúcej nárok na náhradu škody podľa zákona o zodpovednosti za škodu žalobu zamietol. K čiastočnému zamietnutiu žaloby okresný súd dospel v dôsledkunámietky premlčania práva na náhradu škody uplatnenej v konaní protistranou na základe § 23 zákona o zodpovednosti za škodu.

Sťažovateľka napadla rozsudok okresného súdu odvolaním, v ktorom namietala sumu priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Právny zástupca sťažovateľky na pojednávaní odvolacieho súdu namietal aj právne posúdenie veci okresným súdom, keďže podľa jeho názoru premlčanie práva sťažovateľky na náhradu škody sa spravuje ustanovením § 22 zákona o zodpovednosti za škodu, a teda premlčacia doba v tomto prípade je trojročná, a nie jednoročná.

Odvolaie proti prvostupňovému rozsudku podala aj Slovenská republika, zastúpená ministerstvom.

Krajský súd rozsudkom z 13. novembra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 76/2009 čiastočne potvrdil napadnutý rozsudok v zamietavom výroku a vo zvyšnej časti ho zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Potvrdzujúci výrok krajský súd založil na konštatovaní správnosti skutkových aj právnych záverov okresného súdu. Podľa krajského súdu premlčacia doba v sťažovateľkinom prípade uplynula 26. januára 2007, preto právo na náhradu škody bolo žalobou z 24. októbra 2007 uplatnené už po jeho premlčaní. Zrušujúcu časť svojho rozhodnutia krajský súd oprel o nedostatočné odôvodnenie prvostupňového rozsudku, ako aj o nesprávne právne posúdenie veci v dôsledku nesprávne zisteného skutkového stavu.

Sťažovateľka podala proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu dovolanie. Ústavnému súdu zároveň 18. februára 2010 doručila sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorou navrhla vysloviť porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie tým istým potvrdzujúcim výrokom rozsudku krajského súdu.

Ústavný súd po zistení, že proti napadnutej časti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka aj dovolanie, odmietol uznesením č. k. II. ÚS 195/2010-19 z 22. apríla 2010 jej sťažnosť pre neprípustnosť. Zdôraznil v tejto súvislosti, že *„v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej ústavnej sťažnosti je táto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie ústavnej sťažnosti bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu...“*.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo 14. júla 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 35/2010 sťažovateľkino dovolanie odmietol ako neprípustné. Nezistil danosť žiadneho dôvodu prípustnosti podaného dovolania. Konštatoval, že nesprávne

právne posúdenie veci je v prípade dovolania podaného proti potvrdzujúcemu odvolaciemu rozhodnutiu len dovolacím dôvodom, nie dôvodom prípustnosti dovolania.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľka tvrdí, že vzhľadom *„na oslobodzujúci rozsudok mi patrí, okrem iného, aj náhrada škody za trovy obhajoby a za cestovné, a to podľa prvej časti, prvej hlavy zákona, ako náhrada za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím.*

Súd prvého stupňa, ako aj súd druhého stupňa, však posúdili môj nárok na náhradu škody nesprávne podľa prvej časti, druhej hlavy zákona a preto dospeli k mylnému názoru, že môj nárok na náhradu škody za trovy obhajoby a za cestovné, je podľa § 23 zákona premlčaný v jednoročnej premlčacej lehote...“

Na premlčanie náhrady škody, spočívajúcej v náhrade trov obhajoby a cestovného, sa však nevzťahuje § 23 zákona, ale § 22 zákona, teda trojročná premlčacia lehota.

Ak mi bolo vznesené obvinenie a bola som spod obžaloby oslobodená, mám nárok na náhradu škody podľa prvej časti, prvej hlavy zákona, bez ohľadu na to, či som bola, alebo nebola stíhaná väzobne. Skutočnosť, či som bola, alebo nebola stíhaná väzobne, je v takom prípade právne nerozhodná. Rozhodné je len to, že mi bolo vznesené obvinenie a že som bola spod obžaloby oslobodená. Náhradu tejto škody nežiadam preto, že som bola vo väzbe, ale preto, že som bola spod obžaloby oslobodená.

Bolo by prinajmenšom paradoxné, že obvinenému, ktorý vo väzbe nebol, sa nárok na náhradu takejto škody premlčuje v trojročnej premlčacej lehote a obvinenému, ktorý bol vo väzbe, by sa ten istý nárok premlčal v ročnej premlčacej lehote, a to len preto, že bol stíhaný väzobne.“

Okresný súd ani krajský súd sa sťažovateľkinou žalobou v spornej časti meritórne nezaoberali, pretože nesprávne posúdili jej uplatnené právo ako premlčané. Sťažovateľka je toho názoru, že *„odvolací súd mal napraviť pochybenie prvostupňového súdu. Ak tak neurobil, stalo sa to takým závažným spôsobom, že aplikácia práva všeobecným súdom sa dostala do zjavného rozporu s ústavou a medzinárodnou zmluvou.“*

V závere sťažnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Základné právo JUDr. K. D., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, rozsudkom Krajského súdu Prešov, zn. 4Co 76/2009, z 13.11.2009, porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu Prešov, zn. 4CO 76/2009, z 13.11.2009 ústavný súd zrušuje a vec vracia Krajskému súdu Prešov na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Krajský súd Prešov je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia, JUDr. K. D., v sume 700,53 eura (slovom sedemsto eur, päťdesiattri centov), na účet jej právneho zástupcu, vo ..., JUDr. I. Š., č. ú.: ..., do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Predloženú sťažnosť ústavný súd považuje za podanú včas. Vyplýva to z ustálenej judikatúry, podľa ktorej v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09). Podľa názoru ústavného súdu, majúc na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, sa v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľovi lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu zachováva aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99 a jeho body 51, 53, 54).

2. Ústavný súd ďalej považoval pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti za potrebné ustáliť rozsah svojho prieskumu.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

Sťažovateľka v sťažnostnom petite navrhla vyslovenie porušenia označených práv rozsudkom krajského súdu a zároveň navrhla ústavnému súdu zrušenie tohto rozsudku ako celku.

Z obsahu odôvodnenia sťažnosti však vyplýva, že podľa názoru sťažovateľky jej „ústavné práva“ boli porušené „potvrdzujúcim rozhodnutím, ale len čo sa týka náhrady škody za trovy obhajoby, vo výške 10 673,24 eura... a za cestovné vo výške 1 466,44 eura..., teda spolu 12 139,68 eura...“.

Ústavný súd tak za predmet svojho prieskumu v rámci predbežného prerokovania sťažnosti určil iba potvrdzujúcu časť výroku rozsudku krajského súdu. Prihliadol pritom aj na skutočnosť, že druhý výrok napadnutého rozsudku neznamenal právoplatné ukončenie konania o uplatnenom nároku na náhradu škody, pretože ním krajský súd zrušil prvostupňový rozsudok vo zvyšnej časti a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

3. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom odmietnutia návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Sťažnostná námietka sa zakladá na názore sťažovateľky o nesprávnom právnom posúdení veci okresným súdom a následne i súdom krajským. Podľa jej názoru totiž ňou uplatnený nárok na náhradu škody sa premlčí v trojročnej premlčacej dobe podľa § 22 zákona o zodpovednosti za škodu, a nie v jednoročnej premlčacej dobe podľa § 23 zákona o zodpovednosti za škodu.

Prvá hlava prvej časti zákona o zodpovednosti za škodu upravuje zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, druhá hlava prvej časti zas reguluje zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe alebo treste.

Podľa § 22 ods. 1 zákona o zodpovednosti za škodu právo na náhradu škody podľa tohto zákona sa premlčí za tri roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode. Ak je podmienkou na uplatnenie práva na náhradu škody zrušenie rozhodnutia, plynie premlčacia doba odo dňa doručenia (oznámenia) zrušujúceho rozhodnutia.

Podľa § 23 zákona o zodpovednosti za škodu právo na náhradu škody podľa prvej časti druhej hlavy sa premlčí za rok odo dňa, keď nadobudlo právoplatnosť oslobodzujúce rozhodnutie alebo rozhodnutie odsudzujúce na miernejší trest alebo rozhodnutie, ktorým bolo trestné konanie zastavené.

Citované ustanovenia odrážajú naznačenú systematiku prvej časti zákona o zodpovednosti za škodu. Kým ustanovenie § 23 zákona o zodpovednosti za škodu upravuje premlčanie práva na náhradu škody spôsobenej iba dvoma druhmi rozhodnutia, a to nezákonným rozhodnutím o väzbe alebo nezákonným rozhodnutím o treste, ustanovenie § 22 sa vzťahuje na premlčanie práva na náhradu škody spôsobenej všetkými ostatnými nezákonnými rozhodnutiami.

Z obsahu odôvodnenia sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa v konaní pred všeobecnými súdmi žalobou domáhala náhrady škody spôsobenej nezákonným uznesením „*Obvodného úradu vyšetrovania PZ Košice II, ČVS: VP-796/10-95*“

z 10. augusta 1995, ktorým bolo vznesené obvinenie pre trestný čin, pre podozrenie zo spáchania ktorého bola trestne stíhaná.

Ak by predmetom žaloby sťažovateľky bolo skutočne právo na náhradu škody spôsobenej uvedeným uznesením, bolo by podľa názoru ústavného súdu možné uvažovať o posúdení otázky premlčania tohto práva v intenciách § 22 zákona o zodpovednosti za škodu.

Z obsahu príloh sťažnosti tvorených predovšetkým rozsudkom okresného súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu však ústavný súd zistil, že sťažovateľka v občianskom súdnom konaní žalobou požadovala priznanie náhrady škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe, ktoré bolo vydané počas jej trestného stíhania. Okresný súd to uvádza na strane 3 svojho rozsudku (*„Žalobkyňa uplatnila žalobou dva nároky. Ako prvý nárok uplatnila škodu spôsobenú rozhodnutím, konkrétne zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe.“* Druhým uplatneným právom potom bolo právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch). Rovnako v časti odôvodnenia rozsudku krajského súdu obsahujúcej rekapituláciu sťažovateľkinho odvolania proti prvostupňovému rozsudku sa uvádza, že sťažovateľka v odvolaní *„poukázala na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu v inej právnej veci, v zmysle ktorej prvotným a legitímnym záujmom článku 5 ods. 1 Dohovoru je ochrana pred svojvoľným pozbavením slobody. Žalobkyňa ďalej poukázala na to, že súd i napriek tomu, že konštatoval nezákonnosť väzby, bližšie neuviedol, z čoho pri posúdení zákonnosti, resp. nezákonnosti väzby vychádzal... Zdôraznila, že nárok na náhradu škody voči štátu spôsobenú nezákonným rozhodnutím o väzbe nezakladá len oslobodzujúce rozhodnutie vychádzajúce z nepreukázania viny žalobkyne, ale predovšetkým nezákonné rozhodnutie orgánu reprezentujúceho štátnu moc.“*

Vzhľadom na to, že v konaní pred ústavným súdom sa uplatňuje povinnosť navrhovateľa predložiť spolu s návrhom na začatie konania dôkazy podporujúce jeho tvrdenia, prípadne navrhnúť ústavnému súdu vykonanie takých dôkazov (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), pričom zároveň pri objasňovaní skutkového stavu veci ústavný súd zásadne uplatňuje formálnu pravdu (§ 120 ods. 1 a § 153 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb.

Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde), dospel ústavný súd k skutkovému záveru, že sťažovateľka sa v konaní pred okresným súdom a krajským súdom domáhala náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím o väzbe. Sťažovateľka totiž nepredložila dôkazy ani nenavrhla ústavnému súdu vykonanie dôkazov, ktoré by boli spôsobilé jednoznačne preukázať, že predmetom konania bola náhrada škody spôsobenej nezákonným uznesením o vznesení obvinenia. Naopak, prílohy sťažnosti preukazujú, že predmetom konania všeobecných súdov bola náhrada škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím o väzbe.

V občianskom súdnom sporovom konaní ovládanom zásadou dispozičnou nesie zodpovednosť za výsledok uplatnenia svojho práva v prvom rade samotný účastník konania (navrhovateľ). Práve on vymedzuje svojím žalobným návrhom hmotnoprávny i procesnoprávny rámec, v ktorom sa konajúci všeobecný súd pri rozhodovaní o uplatnenom práve môže pohybovať.

Ak teda sťažovateľka adresovala okresnému súdu žalobu o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím o väzbe, a nie nezákonným rozhodnutím, ktorým jej bolo vznesené obvinenie, potom sama určila konajúcim súdom, aby jej uplatnené právo posúdili podľa zodpovedajúcich zákonných ustanovení. Nemohol potom okresný súd ani krajský súd nesprávne právne posúdiť sťažovateľkou uplatnené hmotné právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím o väzbe, ak namietané premlčanie tohto práva subsumoval pod ustanovenie § 23 zákona o zodpovednosti za škodu.

Názor sťažovateľky, podľa ktorého by bolo „*prinajmenšom paradoxné, že obvinenému, ktorý vo väzbe nebol, sa nárok na náhradu takejto škody premlčuje v trojročnej premlčacej lehote a obvinenému, ktorý bol vo väzbe, by sa ten istý nárok premlčal v ročnej premlčacej lehote, a to len preto, že bol stíhaný väzobne*“, je v reláciách posudzovaného prípadu irelevantný, pretože jednoročná premlčacia doba sa vzťahuje výlučne na nezákonné rozhodnutia o väzbe a na nezákonné rozhodnutia o treste. Ak teda fyzická osoba, ktorá bola trestne stíhaná väzobne, uplatňuje právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným uznesením o vznesení obvinenia (nie nezákonným rozhodnutím

o väzbe), toto jej právo sa premlčí v trojročnej premlčacej dobe rovnako ako inej fyzickej osobe, ktorá bola trestne stíhaná na slobode.

Ústavný súd tak uzatvára, že obsah predloženej sťažnosti i jej príloh na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti vylučujú možnosť zistenia ústavne relevantnej súvislosti medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a sťažovateľkou označenými právami. Sťažnosť bolo preto potrebné odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd sa už potom nezaoberal ďalšími požiadavkami formulovanými v sťažnostnom petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2010